

Дзітгаратчыня і мастацтва

Год выдання 34-ы
№ 18 (1967)
2 сакавіка 1965 г.
АУТОРАК
Цана 4 кап.

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕНІКАУ БССР

РЕСПУБЛІКАНСКАЯ ВЫСТАўКА «НА ВАРЦЕ МІРУ»

14 САКАВІКА — ВЫБАРЫ

У МЯСЦОВЫХ САВЕТАХ

ВЕЧАРЫ У ПАЛАЦЫ КУЛЬТУРЫ

Вялікую масавую работу сярод выбаршчынаў, якіх льеваць у Заходнім мікрараёне Гомеля, праводзіць работнікі Палаца культуры завода «Гомсельмаш». Тут абноўлены стэнд, у агітацыйна-аформленай выстаўна літаратуры «Усе для агітатара», сабраны цікавыя матэрыялы аб лепшых людзях прадпрыемства, экспануецца стэнд «Наш завод ад выбараў да выбараў». Для выбаршчынаў раз у тыдзень праводзяцца вечары па тэматыцы і аркадаў на міжнародных, медыцынскіх, юрыдычных тэмах.

Я. ХАРЫТОНЕНКА. «Нахай заўжды свеціць сонца».

Шчыра, прыцыповая размова

Тры дні, з 25 па 27 лютага, у Мінску праходзіла творчая канферэнцыя кінарэжысёраў, прысвечаная вынікам работ студыі «Беларусь-фільм» за мінулы год. Тут прысутнічалі члены Саюза кінематграфістаў БССР, творчыя работнікі кінастудыі, маскоўскія кінакрытыкі. Уздзялілі канферэнцыю прадгледзілі зробленыя летась на «Беларусь-фільме» мастацкія фільмы «Крыніцы», «Масква — Генуя», «Пісьмы да жывых» і «Праз могілкі». Потым пачалося абмеркаванне гэтых фільмаў. З уступным словам выступіў член рэдакцыйна-сцэнарнай калегіі студыі К. Губарэвіч.

Карчэўскай артысткай С. Макаравой узнімае фільм да сур'ёзнай размовы аб вялікім чалавечым лёсе. Фільм «Крыніцы», пастаўлены рэжысёрам І. Шулманам па раманы І. Шанявіна, расказвае пра падзеі дзясцігоддзю даўнасі, але актуальны і сёння.

танне аб беларускай кінадраматургіі, ён гаворыў аб неабходнасці стварэння добрай сцэнарнай асновы. Адсутнасць добрых сцэнарыяў — асноўная прычына няўдач кінафільмаў, у прыватнасці і «Пісьмаў да жывых».

сваю Карчэўскую адрозна пазнаваў нам як геранію. С. Макарава пераканана, што малое вобраз, які выклікае сімпатыю гледача, былі магчымы стварыць сапраўды, нават дакладны вобраз Харужай. Але з тае прычыны, што аўтары занялі захаляюцца рознымі тэхнічнымі прыёмамі, часам нават без мер, сцэны вырашаны недакладна, непрыдава. Кінематграфічнае пісьмо тут заанада мудрагелістае. А ў «Крыніцах» наадварот, — яно спрощана.

Калектыў студыі «Беларусь-фільм» — сказаў К. Губарэвіч, — імкнучы стварыць фільмы, якія б сапраўды служылі народу. Кінакарціна «Масква — Генуя», пастаўленая аўтарам сцэнарыя А. Спешневым пры ўдзеле Ул. Корн-Сабліна і П. Арманда, ужо дэманстравалася на экране. Нама грамадскіх адрозна заўважыла яна.

Першай выступіла кінакрытык Е. Бондарова. Яна прызнала паставіла да фільмаў «Масква — Генуя» і «Праз могілкі», адзначаючы, што ў гэтых работах ёсць пэўная філасофская думка.

Маскоўскі крытык Н. Ігнацьева гаварыла аб тым, што фільм «Праз могілкі» вырашае вялікую чалавечую тэму. Тут геранічна падаецца не праз вонкавыя эфекты, не праз гераічныя позы, а праз будзённае, штодзённае жыццё. Карціна глыбока нацыянальная.

Усё-такі дарэмна сувязь школы са сваімі былымі вучнямі абмяжоўваецца толькі вечарнімі сустрэчамі. Узровень нішто з нас, нават за нягледзячы на мёртыя зноўнае і магчымае. Інжынер падкажа тэхнічную навінку, якую можна прымяніць у школьнай майстэрні, мастак памажа аформіць стэнд або выставку, урач прапачытае карысную лекцыю, журналіст расказае пра цікавыя сустрэчы. Усе гэта, мяне здаецца, патрэбна і школе, і нам, яе выхаванцам. Усё-такі мала часу застаецца ў настаўніка для пазакласнай работы, ды і работа гэтая часта абмяжоўваецца сходамі, напярочнікамі надбыванні вучняў ды экскурсіямі на завод або фабрыку. Наўрад ці настаўнік нават за цэлы год здолее пагаварыць з кожным сваім вучнем, як кажуць, па душы. І не кожны вучань — па розных меркаваннях — стане спяваць перад настаўнікам.

Асабліва могуць дапамагчы такія сустрэчы і размовы эстэтычнаму выхаванню школьнікаў. Ад настаўніка цяжка патрабаваць, каб ён прафесійнальна разбіраўся ў жывапісе або музыцы. Ды ў гэтым, мяне здаецца, і няма неабходнасці. Але выпускнікі школы становяцца і прафесійнальнымі мастакамі, і музыкантамі, і артыстамі. Яны, вядома, маглі б станаць уплываць на выхаванне густу сваіх малодшых таварышаў. Хіба сустрэча вучняў, напрыклад, з мастаком (ды яшчэ выпускніком свай школы!) не выклікае пачуцця гонару, хіба агляд імі яго работ, зямства з яго творчасцю — не крок у свет прыгожага? Ніхто не пераканана мяне ў тым, што такую жыўчую сустрэчу можна змяніць выстаўкай рэспубліканскай да якой вучні даўно привыклі і якая не выклікае ў іх ніякіх эмоцый. А вось па-нашаму зірнуць на гэтыя рэспубліканскія, па-сапраўднаму ўбачыць іх такую сустрэчу прымусяць. І няма, вядома, нічога ганебнага ў настаўніка ў тым, што ён не асабіста, а чалавек, які ведае лепш музыку або тэатр, расказа пра іх вучням. Для арганізацыі такіх сустрэч і гутарак патрэбна толькі зацікаўленасць. Урошце, усе музыканты, мастакі, артысты, славуці і неслэўкі, скончылі школы, і павярце, ім не абяжана, каб выпускне іх школы сёння.

Эстэтычнае выхаванне ў школе — гэта справа не толькі настаўнікаў, гэта справа кожнага, хто можа ўплываць на фарміраванне густу. Такіх людзей шмат у кожным горадзе, і школьна павінен быць у першую чаргу зацікаўлены ў тым, каб прыцягнуць іх да гэтай важнай справы. Магчыма, трэба падумаць пра арганізацыю на грамадскай аснове нейкіх саветаў па эстэтычным выхаванні, куды разам з настаўнікамі і вучнямі павіны ўвайсці і выпускнікі, якія атрымалі розныя творчыя прафесіі. Магчыма, трэба пастарацца зрабіць традыцыю творчых справаздачы ў сваёй школе былых выпускнікоў. Няхай гэта будзе ўпадбаванні ўсім! Кагэтычна, няхай — проста сустрэча ў класе пасля ўрокаў — важна, каб былі выкарыстаны ўсе магчымыя.

Вывучаючы лісткі лаперы — запрашэнне на вечар сустрэчы, прымушае многае ўспомніць, пра многае падумаць, патрэба справядзачы за ўсё, што ты зрабіў пасля заканчэння школы.

ДАРОП СВЕТА ПРЫГОЖАГА

УСЁ ПАЧЫНАЕЦЦА З НАСТАЎНІКА

Усё-такі дарэмна сувязь школы са сваімі былымі вучнямі абмяжоўваецца толькі вечарнімі сустрэчамі. Узровень нішто з нас, нават за нягледзячы на мёртыя зноўнае і магчымае. Інжынер падкажа тэхнічную навінку, якую можна прымяніць у школьнай майстэрні, мастак памажа аформіць стэнд або выставку, урач прапачытае карысную лекцыю, журналіст расказае пра цікавыя сустрэчы. Усе гэта, мяне здаецца, патрэбна і школе, і нам, яе выхаванцам. Усё-такі мала часу застаецца ў настаўніка для пазакласнай работы, ды і работа гэтая часта абмяжоўваецца сходамі, напярочнікамі надбыванні вучняў ды экскурсіямі на завод або фабрыку. Наўрад ці настаўнік нават за цэлы год здолее пагаварыць з кожным сваім вучнем, як кажуць, па душы. І не кожны вучань — па розных меркаваннях — стане спяваць перад настаўнікам.

Эстэтычнае выхаванне ў школе — гэта справа не толькі настаўнікаў, гэта справа кожнага, хто можа ўплываць на фарміраванне густу. Такіх людзей шмат у кожным горадзе, і школьна павінен быць у першую чаргу зацікаўлены ў тым, каб прыцягнуць іх да гэтай важнай справы. Магчыма, трэба падумаць пра арганізацыю на грамадскай аснове нейкіх саветаў па эстэтычным выхаванні, куды разам з настаўнікамі і вучнямі павіны ўвайсці і выпускнікі, якія атрымалі розныя творчыя прафесіі. Магчыма, трэба пастарацца зрабіць традыцыю творчых справаздачы ў сваёй школе былых выпускнікоў. Няхай гэта будзе ўпадбаванні ўсім! Кагэтычна, няхай — проста сустрэча ў класе пасля ўрокаў — важна, каб былі выкарыстаны ўсе магчымыя.

не толькі настаўнікаў, гэта справа кожнага, хто можа ўплываць на фарміраванне густу. Такіх людзей шмат у кожным горадзе, і школьна павінен быць у першую чаргу зацікаўлены ў тым, каб прыцягнуць іх да гэтай важнай справы. Магчыма, трэба падумаць пра арганізацыю на грамадскай аснове нейкіх саветаў па эстэтычным выхаванні, куды разам з настаўнікамі і вучнямі павіны ўвайсці і выпускнікі, якія атрымалі розныя творчыя прафесіі. Магчыма, трэба пастарацца зрабіць традыцыю творчых справаздачы ў сваёй школе былых выпускнікоў. Няхай гэта будзе ўпадбаванні ўсім! Кагэтычна, няхай — проста сустрэча ў класе пасля ўрокаў — важна, каб былі выкарыстаны ўсе магчымыя.

не толькі настаўнікаў, гэта справа кожнага, хто можа ўплываць на фарміраванне густу. Такіх людзей шмат у кожным горадзе, і школьна павінен быць у першую чаргу зацікаўлены ў тым, каб прыцягнуць іх да гэтай важнай справы. Магчыма, трэба падумаць пра арганізацыю на грамадскай аснове нейкіх саветаў па эстэтычным выхаванні, куды разам з настаўнікамі і вучнямі павіны ўвайсці і выпускнікі, якія атрымалі розныя творчыя прафесіі. Магчыма, трэба пастарацца зрабіць традыцыю творчых справаздачы ў сваёй школе былых выпускнікоў. Няхай гэта будзе ўпадбаванні ўсім! Кагэтычна, няхай — проста сустрэча ў класе пасля ўрокаў — важна, каб былі выкарыстаны ўсе магчымыя.

НАЦЫСЦКІЯ ЗЛАЧЫНЦЫ ПАВІННЫ БЫЦЬ ПАКАРАНЫ ПРЭС-КАНФЕРЭНЦЫЯ БЕЛАРУСКАЙ ГРАМАДСКАСЦІ

20 гадоў мінула пасля разгрому гітлераўскай Германіі. Але ў памяці народнай не згладзіліся і ніколі не агладзіцца страшныя злачынствы, учыненыя фашыстамі. Выконваючы заклікі фашыскага камандавання, гітлераўцы не лічылі ні з якімі нормамі міжнароднага права, ні з якімі законамі чалавечай маралі.

Беларуская ССР адна з першых рэспублік Саветаў Саюза адрозна вераломны напад нямецка-фашысцкіх разбойнікаў. Тры доўгія гады над ёй вісела чорная ноч фашысцкай акупацыі. Усюды, дзе ступала нага гітлераўскай варвараў, заставаліся руіны і лажарышчы, спустошаныя гарады і вёскі, апаганеная і залітая крывёю невінаватых людзей зямля. Фашысцкія цемрашлы праводзілі ў Беларусі масавыя расстрэлы людзей, вешалі іх, спалівалі ў печах і на вогнішчах, атручалі ядам і газам.

За тры гады акупацыі фашысцкія каты знішчылі ў рэспубліцы звыш 2200 тысяч мірных жыхароў і ваеннапалонных, гвалтоўна адрывалі на катаржных работы ў Германію 380 тысяч чалавек, з якіх многія тысячы агінулі ад знішчываючай працы, голаду, хвароб і злэдзак.

Галавы камеры па знішчэнню людзей, процітанкавыя рыны, запавоўняныя цэламі забітымі, медыцынскія доследы над жывымі людзьмі, галантарыйныя вырабы са скуры людзей і іншыя шматлікія факты варварства — вось тыя неслы народам свету фашысты.

Аб гэтым з тэмамі і абурэннем гаворылі ўдзельнікі прэс-канферэнцыі, праведзенай у г. Мінску 27 лютага Беларускай таварыствам дружбы і культурнай сувязі з зарубежнымі краінамі і Рэспубліканскім камітэтам абароны міру Яны выказалі рашучы пратэст супраць рашэння ўрада ФРГ спыніць з мая 1965 года судовае праследванне нацысцкіх ваенных злачынцаў пад выглядам «заканчэння тэрміну даўнасці» зробленых імі злачынстваў.

У Беларускай дзяржаўным музеі гісторыі Вялікай Айчыннай вайны сабраліся ветэраны Вялікай Айчыннай вайны, былыя партызаны, ваяны фашысцкіх лагераў смерці. Присутнічаюць прадстаўнікі друку, радыё, тэлебачання.

У ФРГ, — сказаў, адкрываючы прэс-канферэнцыю, старшыня рэспубліканскага таварыства дружбы і культурнай сувязі з зарубежнымі краінамі В. С. Смірноў, — зноў узнімае галаву фашызм. І беларускі народ, як і ўсе народы Саветаў Саюза, ніколі не згодзіцца з тым, каб ухіліліся ад кары асобы, якія зрабілі жудасныя злачынствы супраць чалавечай Іх тысячы, яны знаходзяцца пад анікунствам бонскай улад, адкрыта разгубваюць па Заходняй Германіі. Больш таго, многія з іх займаюць адназначны пасады ў дзяржаўным апарате ФРГ.

Савецкі народ кляўміць ганьбай апекуноў фашысцкіх ваенных злачынцаў і патрабуе зладчы Іх пад суд у імя справядлівасці, у імя чалавечасці, у імя будучыні людзей. Злачынцы павіны быць заслужана пакараны.

Шмат фактычных матэрыялаў аб злачынствах гітлераўцаў на Беларускуй зямлі прывёў член Беларускай рэспубліканскай камісіі саадаўнічання ў рабоце нацызмаў дзяржаўнай камісіі ССР па ўстаўнаўленню і расследаванню злачынстваў нямецка-фашысцкіх захопнікаў у 1941—1944 гадах на тэрыторыі Беларускай ССР К. Ф. Коршук.

Для знішчэння савецкіх людзей у Мінску і іншых гарадах Беларусі была створана цэлая сістэма канцлагераў. Толькі ў лагерах «Малы Трасценца» фашысцкія каты знішчылі 201.500 мірных савецкіх грамадзян. У лагерах ваеннапалонных у Маскоўшчыне гітлераўцы знішчылі звыш 80 тысяч чалавек.

Фашысцкія варвары спалілі і разбурылі ў Беларусі 209 гарадоў і раённых цэнтраў, у тым ліку Мінск, Віцебск, Гомель, Орша, Полацк, Жлобін, Рагачоў. Яны спалілі 9.200 вёсак, знішчылі больш як

10 тысяч прамысловых прадпрыемстваў, разбурылі і разграбілі ўсе калгасы і саўгасы рэспублікі.

Разам з усімі сумленнымі людзьмі свету беларускі народ рашуча пратэстуе супраць намеру ўрада ФРГ спыніць з мая 1965 года судовае праследванне нацысцкіх ваенных злачынцаў.

Былы вязень лагера смерці ў Маскоўшчыне, дырэктар Мінскага абласнога інстытута ўдасканалення настаўнікаў І. М. Фёдару расказаў аб звестках і злэдзак фашыстаў з савецкіх ваеннапалонных.

Кандыдат гістарычных навук, былы беларускі партызан П. П. Ліпіла гаворыў аб навунасці многіх матэрыялаў і дакументаў, якія паказваюць злачынствы гітлераўцаў у Беларусі. Частка з іх уключана ў зборнік «Злачынствы нямецка-фашысцкіх акупантаў у Беларусі, 1941—1944».

Выступае рэдактар выдавецтва «Беларусь», былы вязень лагера смерці Асвенцім В. П. Крайко.

— Германскі фашызм, — гаворыць яна, — вярнуў злачынстваў, роўных якім не ведала гісторыя.

Адзінаццаць мільянаў чалавек розных нацыянальнасцей, розных прафесій, розных палітычных перакананняў і вераванняў загінулі ў фашысцкіх лагерах смерці. З іх больш як чатыры мільёны спалены ў пяці крэматорыях Асвенціма.

З таго часу мінула дзевяццаць гадоў, а былыя ваяны фашысцкіх засценкаў усё яшчэ не могуць, ды і да самай смерці не змогуць забывць тых жахаў, якія давалося перажыць ім у лагерах.

На трыбуне намеснік пракурора БССР П. В. Дукоўскі. Ён гаворыць:

— На долю беларускага народа ў гады Вялікай Айчыннай вайны выпалі цяжкія, блізняныя выпрабаванні. За час акупацыі гітлераўцы знішчылі на беларускай зямлі звыш 2 мільянаў 200 тысяч чалавек і срод іх шмат дзяцей, жанчын, старых.

І гэтыя злачынствы рабіліся, нягледзячы на тое, што ў міжнародным праве зладчы існуе палажэнне, згодна з якім мірныя насельніцтва, якое не ўдзельнічае ў вайне, карыстацца непадзельнасцю. Гэта становішча было зафіксавана яшчэ ў Гаагскіх катэвенцыях 1899 і 1907 гадоў.

Імяна, зыходзячы з маштабаў злачынстваў гітлераўцаў і выключэння па сваёй жорсткасці спосабаў іх учынення, разам міжнародна-прававых актаў была вызначана адназначна нацысцкіх злачынцаў. І ні ў адным з міжнародна-прававых дакументаў няма ні слова аб магчымым ўжыванню тэрмінаў даўнасці да нацысцкіх злачынцаў. Вось чаму ўсіх людзей добра вольна на зямлі ўрада праследаванне ад тым, што ў Боне хочун спыніць з мая 1965 года праследванне і пакаранне гітлераўскіх злачынцаў.

Бонскія кіраўнікі спынаюцца на злэдзкім шпяр у ФРГ крэматорыяў кожна 1871 года, дзе ўсталяваны дзевяцігадовы тэрмін даўнасці для прыднянення да крэматорыяў адназначна. Гэта спроба ўрада ФРГ апраўдаць свае незаконныя дзеянні не вытрымлівае ніякай крытыкі.

Нормам міжнароднага права не могуць быць прэс-канферэнцыі пажаліны аб тэрмінах даўнасці, змяшчаныя ва ўнутраным заканадаўстве. Агруктаванне ўжывання тэрміну даўнасці злэдзкім заходнегерманскім заканадаўствам не толькі не вынікае з самога гэтага заканадаўства, але і супярэчыць яму.

Сапраўднае гуманнасць патрабуе, каб гітлераўскія злачынцы, ваяныкі брыскладных зверстваў, паселі заслужанае пакаранне. Гэтага патрабуе не толькі павага да памяці ахвяр фашызму, але і інтарэсы міжнароднага міру.

Мільёны забітых і замучаных фашысцкімі вылюдкамі заклікаюць да адплат.

У заключэнне ўдзельнікі прэс-канферэнцыі далі вычарпальныя адказы на пытанні работнікаў доўку. БЕЛТА.

НА АГЛЯДАХ МАСТАЦКАЙ САМАДЗЕЙНАСЦІ СПЯВАЕ ПАЛЕССЕ

Закончыўся агляд мастацкай самадзейнасці трох палескіх гарадоў — Баранавіч, Пінска і Брэста. Ганаровае права адкрыць агляд было дэлеаана Баранавічам. Мастак Э. Тарасевіч і рэжысёр Е. Абраскевіч дамагліся стварэння цэлага мастацкага вобраза канцэрта, які прагучаў як гімн маладосці.

Праграма радуе разнастайнасцю жанраў, цікавым падборам нумароў і яркім паказам. Ад уступнай песні баранавіцкага кампзітара С. Алівэра на словы пэста П. Станкевіча да ўрачыстага апаграфіа, у якім вытывалі аб'яднаны хор, аркестр, танцавальныя калектыў і салісты, — канцэрт праходзіў пад дэвізам «Хай заўжды будзе сонца».

Калі хоры баваўняна-паперовага камбіната (кіраўнік Н. Бабко) і швейнай фабрыкі (кіраўнік П. Карасёў) захалялі свай маштабнае і сілею гучанні, дык танцавальны ансамбль «Юнацтва» (кіраўнік А. Вароб'ёў) і народны ансамбль танца чыгуначнікаў (кіраўнік А. Фіцееў) паланілі гледача маладзёжным запалам і свежасцю тэматыкі сваёй выступленняў.

Зладжана гукаў гарадскі эстрадны аркестр (кіраўнік В. Патоцкі). Парадавалі слухачоў салісты Е. Асіпенка і В. Кеда, якія праспявалі арыялы з оперы «Дон Карлас Вердзі і песню Тулікава «Радзіма».

Вялікім поспехам карысталіся эстрадныя нумары — «Вася Кручынні М. Салаўёва-Сядога ў выкананні мужыцкага квартэта швейнай фабрыкі, добра складзеныя частушкі «Калі б я цябе кахаў» (М. Патоцкая і П. Карасёў), нездэняныя сатырычныя куплеты ў выкананні В. Стрыжымова і Э. Глуркова.

Праграма канцэрта горада Пінска была насычана мелодыямі і паэтычным водарам Палесся. У выкананні хору палескіх песняў шырока прагучала «Палеская святочная» мсцовага кампзітара М. Чорнага на словы пэста З. Вагера і «Палескія прасторы» Граса на словы А. Дзержынскага. А вальныя квартэты ў суправаджэнні эстраднага аркестра з поспехам выканалі песню «Над Піняй» Ю. Семянкі на словы З. Вагера.

Для пастановіў асобных тэматых нумароў былі запрошаны спецыялісты з Мінска. Так, танцавальная сюіта «Вечарынка ў калгасе ідзе ў пастаноўцы заслужанага дзеяча мастацтваў БССР П. Акуленкі, а музычна-харэаграфічная кампзіцыя «Зоры над Піняй» пастаўлена заслужаным артыстам рэспублікі Ю. Славянкіна.

Творчае сааборніцтва трох гарадоў завяршылася выступленнем «гаспадароў поля» — калектываў мастацкай самадзейнасці брэстаўчан. Высокім узроўнем выканачага майстэрства вызначыліся сімфанічныя аркестры (дырыжоры) — заслужаны мастак культуры БССР М. Русін, М. Салаўёў, А. Шутаў і іншыя, дзе існуе абласное літаратурнае аб'яднанне, народная філармонія, музычныя вучылішча і школа, гэтыя прыкрыны недахопы магло б, не быць, калі б аргкіматат правадзіў абласнога агляду і непараднае арганізатары канцэрта (абласны Дом народнай творчасці і гарадскі аддзел культуры) з большай адданасцю паставіліся да справы і свочасовае прыцягнулі да ўдзелу творчую інтэлігенцыю горада. АРКАДЗЬ СУРСКІ.

Два дні праходзіў заключны канцэрт агляду мастацкай самадзейнасці Мінска. На сцэне арганіста Дана афіцэр паказалі свай майстэрства асобныя выканаўцы і інтэлігентны Палесся прадэстаў, Беларуска дзяржаўнага ўніверсітэта, паэтычнага інстытута, аўтамабільнага і трактарнага заводаў, калгаснага камбіната, Дома культуры працоўных рэзэрва і іншых прадпрыемстваў Мінска. На заднім плане — «Беларуская рэспубліка» ў выкананні Народнага ансамбля танца Дома культуры трактарнага завода. Фото Ул. КРУКА.

Віцебскія стаякі.
Віцебскія дываны.
Віцебскае адзенне.
Віцебск — гэта першы
трамвай на Бела-
русі і пята ў Расіі.

У Віцебску працуе
адзін са старэйшых
драматычных тэатраў рэспублікі — Тэатр
імя Я. Коласа.

Віцебск — гэта адна з першых рабочых
газет у нашым краі.
Віцебск — гэта першыя кадры кінахронікі,
знятыя ў Беларусі.

ВІЦЕБСК

Віцебск — гэта першае беларускае ма-
стацкае вучылішча, дзе вучыліся многія су-
часныя мастакі, скульптары.
Які сёння горад Віцебск? Якое яго абліч-
ча, якія яго вуліцы, плошчы, паркі? Што ён
будзе сёння і будзе будаваць заўтра?

АРХІТЕКТУРНАЯ СТАРОНКА

ТАМ, ДЗЕ СТАЯЛІ ЗАМКІ

— Асноўнае маючае трапіць у любы
раён горада, — сказала навуковая
спрацоўніца краязнаўчага музея.

Мы стаялі на гарбатым пагорку. З
аднаго боку трамвай спускаў да моста,
на дне якой цяла Віцьба, з другога
боку ён спускаўся да нас, што
перасякаў другі глыбокі раў. З за-
ходу пагорак абрываўся на шырокай
Дзвіны, праз якую быў перакінуты
бетонны мост. На пагорку стаялі
два-тры-чатырохпавярховыя дамы —
і новыя, і пабудаваныя ў мінулым
стагоддзі. За Віцьбай, на другім па-
горку вынілася трохпавярховая буды-
ніна з вежамі — былая ратуша. Там
зараз размяшчаўся краязнаўчы музей.
Па схілах і раўнінцы ляліся цягла-
ныя і драўляныя хаткі ў засені вы-
сокіх старых дрэў, якія цягнуліся ў
неба з самага дна яру. Трамвай беглі
над вершынямі дрэў.

Мы стаялі ў гаватарычным цен-
тры горада. Каб з аднаго раўна тра-
піць у другі, трэба абавязкова пра-
ехаць па гарбатым узгорку. Трам-
вай і аўтобусы ідуць адзін за адным.
Ім ужо стала цяжка на гэтым пагор-
ку, транспорт пачынае задышкаць, ён
паграбуе новыя дарогі...

Тут былі Ніжні і Верхні замкі. Гэ-
тым і тлумачыцца, чаму сёння з'яві-
ліся транспартныя перагружкі. Раз-
віццём горада кіравала гісторыя, яна
стварала радыяльнае сістэма вуліц.
Горад рос ад цэнтра да ўсходу. Усе
дарогі вёлі да замкаў. Шматлікія па-
горкі перашкаджаюць зараз пра-
екцыі новых дарог паміж асобнымі
раёнамі.

Ад замкаў нічога не захавалася...
Пра іх расказваюць даволі падра-
бна стараыя планы і апісанні. Заха-
валіся малючкі краснасцы сцен, ве-
жэй, сабораў, гарадской ратушы з
гасцінным дваром. Гісторыкі сцвяр-
джаюць, што некаторыя будынкі былі
цікавыя па сваёму інжынернаму

маістарству, архітэктуры. Замкі былі
пабудаваны ў XIII—XVII стагоддзях.
Яны стаялі на заходняй граніцы руска-
й дзяржавы. Замкі былі ўзведзены
і, відавочна, на месцы яшчэ больш
старажытных збудаванняў. Гісторыя
ідуць ў глыбіню стагоддзяў. Першае
ўпамінанне аб Віцебску ў летапісах
адносіцца да 1021 года. Ужо тады Ві-
цебск быў горадам. На працягу ты-
сячагадовай гісторыі ён зведаў мно-
га спадаў у сваім развіцці і ўзліццю.

Карніная рэканструкцыя горада ад-
былася ў канцы XVIII стагоддзя.
Тады быў складзены генеральны
план перабудовы. Вуліцы спрамля-
ліся, стваралася пакартальная
сетка. Паралельна Заходняй Дзві-
не была прамагістральная вуліца,
якая злучыла паміж сабой асноўныя
раёны горада. Яна аб'яднала
плошчы, што ўтварыліся на месцы
старажытных замкаў і ў паўночнай
частцы (цяпер плошча імя Леніна).
Другая магістраль перасякала горад
упоперек. Яна прайшла ад новага ве-
жэла, над Заходняй Дзвіною — тут
быў пабудаваны мост, — перасякла
плошчу на месцы старажытных зам-
каў і пайшла на ўсход. Атрымалася
скрывавае. Гэты асноўны магіс-
тральны крыж існуе ў горадзе і да
сённяшняга дня.

Дарэаліцыйны Віцебск можна
убачыць на гравюрах Юдзіна. Гэта
хаатычна пабудаваныя, пахіленыя
драўляныя домікі, якія ляліся па
схілах яру.

У час вайны значная частка Віцеб-
ска была разбурана. Згодна першага
пасляваеннага генеральнага плана
асноўныя вуліцы, што ідуць да скры-
жавання, былі яшчэ больш выпра-
станы. Новая вуліца Фрунзе «пады-
ма» пад сьце ранейшую крывую За-
мкавую — апошні напамінак пра бы-
лое прызначэнне пагорка. Сабор, які

тут стаяў і пера-
шкядкаў руху,
знеслі. І зараз ні-
што ўжо не нагад-
вае аб старадаўняй гісторыі.

Мы стаялі на старажытным пагор-
ку, Грымеці травамі. Горда ўзвыша-
ліся светлыя жылыя дамы, будынкі
універсама, драматычнага тэатра. На-
ват не верылася, што тут некалі былі
краснасцы сцены. Ібы ўсё правалі-
лася скрозь зямлю, як у цароўнай
казцы. І было чамусці крыху сум-
на. Сучасная архітэктура навуцалася
старыя будынкі шудоўна ўлічваць у
новы горад. Гэта на гэтым пагорку
старажытнасці, захоўвае яго свая-
асаблівае, заўсёды жыве з ім жыва-
гісторыя. Але мы, на жаль, не
навуцаліся яшчэ берагчы сваю ста-
ражытнасць...

Цяпер архітэктары Віцебскага аблпракта распрацоўваюць генплан. Галоўны архітэктар горада М. Аленя, архітэктар праектаў В. Данілаў і галоўны архітэктар архітэктурна-планіровачнай майстэрні А. Дзянілаў абмяркоўваюць планы будавання новых раёнаў. Фота М. СІВАКОВА.

ПРЭМІРАВАНЫ МІКРАРАЁН

Калі знаёміцца з го-
радам і раптам тра-
піеш у гэты раён, вясё-
лы і прыгожы, на-
скрозь прасветаны сон-
цам, з выразным, рыт-
мічна арганізаваным
слухам, то шчыра ста-
ршае радавацца уда-
чы віцебскай праек-
роўшчыкаў. Аўтары
праекта архітэктары
Я. Ліневіч і А. Данілаў
нараіце стварылі
раён, які можна браць

нават за ўзор. Зразу-
мела, і ў новым мікра-
раёне можна знайсці
шмат розных недахо-
паў (асабліва гэта да-
тычыцца архітэктуры
малых форм, якасці бу-
даўніцтва). Але бясп-
рэчна і тое, што архі-
тэктары зрабілі тут
многа цікавага.

Аб новым раёне мы
папрацілі расказаць гла-
ўнага архітэктара
архітэктурна-планіро-
вачнай майстэрні Аб-
лпраекта А. Данілава.

— Яшчэ зусім ня-
даўна ў раёне Смале-
нскай шашы стаялі
толькі драўляныя жы-
лыя дамы. Гэты раён
лічыўся гарадской
ўскрайнай. Было пры-
нятае рашэнне будаваць
тут новы мікрараён.
Архітэктары-планіроў-
шчыкі шмат папраца-
валі над яго стварэн-
нем. Новы жылы ма-
сці павінен быў ад-
павядаць сучасным
прыцямам горадабудаван-
ня. Было зроблена не-
калькі праектных вар-
іянтаў раёна з адной
мэтаю — як мага лепш
забяспечыць добрыя
умовы для жыцця і ад-
пачынку насельніцтва.

Спачатку ў новым
раёне мы пабудавалі
школу на 960 месца, по-
тым уздзілі за жылыя
дамы. Яны размясцілі-

ся ўздоўж Сма-
ленскай шашы. Ко-
жная жылая група,
згодна праекту, буд-
зе мець зялёны
двор з пляцоўкамі
для гульніў дзяцей
стараўшага і ма-
лодшага ўзросту, ва-
лейбольную і баскет-
больную пляцоўкі. У
мікрараёне ўзведзе-
ны тыпавыя буйна-
панельныя 60—80 —
100-кватэрныя дамы, а
для таго каб не было
аднастайнасці, пабудавалі
некалькі шасціпа-
вярховых дамоў ве-
жавыга тыпу.

Ужо недалёку новы
раён утрымлівае яка-
жывапісная група. Бе-
лыя даўгія карпусы
ўздоўж шашы добра
спалучаюцца з дама-
мі вежавыга тыпу. Калі
надышоў бліжэй, па-
чынаеш прыглядаць
унутраныя прасторы
жылых груп. Тут звар-
тае на сабе ўвагу сака-
вітая і свежая колера-
вая гама дамоў, афар-
боўка асобных элемен-
таў — балконаў, скры-
ніц і паверхавых дамоў
радыянальнага тыпу.
Шчы, якія пафарбаваны ў
больш цёплыя колер,
падкрэсліваюць кан-
струкцыйныя асаблі-
ваствы будынкаў. Сярод
паўпавярховых дамоў
размясцілі добраўпа-
радкаваныя буйнапа-
нельныя дзіцячыя сады
і яслі.

Асабліва мы клапа-
ціліся пра зеляніну.
Пры кожным уваходзе

у дом ёсць трэляж, на
якім віюцца расліны,
на газонах пасаджаны
кусты і дрэвы.

Надаўна ў Беларусі
праходзіў конкурс на
лепшыя жылыя дамы,
што былі пабудаваны ў
мінулым годзе. Калек-
тывам Віцебскага аб-
лпраекта і будаўнічага
ўпраўлення № 36 дзе-
явітага трэста за праек-
таванне і будаўніцтва
першай часткі мікрара-
ёна быў прысуджаны
дыплом II ступені і гра-
шовая ўзнагарода.

Гэта толькі пачатак
будаўніцтва новага мі-
крараёна. У будучым ён
зойме значную плошчу.

Камаўзнічным эле-
ментам планіроўкі тут
з'явіцца больш буй-
ныя жылыя групы (ад
2.700 да 3.800 чала-
век). Для будовы буд-
дучы ўжыты ў асноў-
ным стокватэрныя да-
мы. Кожная група да-
моў атрымае блок пар-
кавых абслугоўвання.

Культурна-бытавыя
ўстановы будучы раз-
лічаны на абслугоўван-
не семнаціці тысяч
чалавек узбудаванага
мікрараёна.

У мікрараённым садзе,
які прымае да жыва-
пісных берагоў Ганева
яра, маецца на ўвазе
размясціць грамадскі
цэнтр, у якім будучы
гандлёвы комплекс, кі-
наатэр, паліклініка,
аддзяленне сувязі і

ПРАБЛЕМА: ЯК СТВАРЫЦЬ ЖЫВАПІСНАСЦЬ?

З вуснаў галоўнага архітэктара го-
рада, інтэлігентнага, нетарпокага ў руху
і словах чалавека, Мікалая Васільевіча
Аленя, часам можна пачуць слова «за-
смячэння».

— Так, цэнтральная частка горада ў
нас засмячана.

— Раней наш горад быў вельмі за-
смячаны. Да с'ягаву мы прывозілі част-
ковыя часткі горада, павільёны,
рэкляму. Цяпер крыху расчысцілі.

Эпітэт «засмячэння» ўспрымаецца як
мясцовы архітэктурны тэрмін. Бадай,
ні ў якім іншым беларускім горадзе яго
негэта так дакладна ўжыць. Пагоркі,
схілы, лоймы раў — неспадзявана
мясцовасці — усё гэта сапраўды таму,
што горад раскрываецца на раз'язі
разнастайныя прасторы, з кожнага но-
вага пункту ён глядзіць на новыя
Тая забудова, тэма дамаў, якія ў іных,
раўнінны, гарадах часам «свавоўна»,
станавіцца «незаўважымым», тут раптам
выходзіць на перады план. Спалучаю-
чыся адзін з адным, будынкі часта ства-
раюць малючкі, які можна ахарактары-
заваць словам «засмячэння».

Віцебскія архітэктары, калі гутарка
заходзіць аб цэнтральнай частцы го-
рада, гавораць: «жывапісна» і, уздымаю-
чы, дадаюць: «можна зрабіць».

Аглядаючы горад з якога-небудзь вы-
сокага пункту, можна паспачуваць ві-
цебскіх архітэктараў. Гэтыя, сёння «за-
смячэння» індывідуальнымі драўляны-

мі, двух- і трохпавярховымі непрыго-
жымі дамамі пагоркі і схілы глыбокіх
яру, можна сапраўды ператварыць у
жывапісны, цікавы па сілуету горад.
Але стварыць такі сілует вельмі склад-
на. Па-першае, трэба, каб архітэктары
мелі высакарэзівае пачуццё аб'ёмнага
бачання, а па-другое, тут ніяк нельга
ставіць толькі тыпавыя жылыя буды-
нкі — яны вельмі стандартныя, сілует
выдзе збедненым, сумным. І вось на гэ-
тым прычына нават яшчэ сёння віцеб-
скія архітэктары не адважваюцца па-
стаўляць да старажытных пагоркаў.
Вось што гаворыць архітэктар В. Дані-
лаў:

— Пры забудове неспакойнага рэлье-
фу цэнтральнай часткі горада могуць
узнікнуць самыя нечаканыя «спорныя»
часткі. Частей за ўсё не надта прыемнага
характара. Справа ў тым, што вельмі
ціжка прадугледзіць усе пункты, з якіх
будучы раскрывацца новыя ансамблі.
Асабліва складанае уяўляюць гарад-
скія плошчы. Кожная з іх павінен мець
нешта сваё, характэрнае. Стварыць ін-
дывідуальнае аблічча плошчы, выка-
рыстоўваючы толькі тыпавыя дамы, не-
магчыма. Патрэбны будынкі грамадска-
га прызначэння. Але сёння ўсе нашы
грамадскія ўстановы маюць няздольны
памяшканні. Зразумела, у будучым на-
змену сённяшнім нецвятым грамадскім
будынкам павінен з'явіцца новы — про-

стыя, прыгожыя, дэмакраты-
чныя. Яны будуць сабраны, ма-
быць, неўзале ад цэнтральнай част-
цы горада. І цяпер мы рэзерву-
ем для іх месца і не займаем

пустыя жылыя дамы.

У апошні час мы зноў і зноў вяртаем-
ся да праекта забудовы плошчы імя
Леніна, імя Чарняхоўскага, Свабоды і
Тэатральнай. Яны аб'яднаны паміж са-
бой вуліцай імя Леніна, што ідзе
ўздоўж Заходняй Дзвіны. Плошча імя
Леніна ў нас у асноўным вырашана.
Тут пабудаваны Палац культуры і жы-
лыя дамы. Плошча імя Чарняхоўскага
абмежавана толькі з поўначы. На ўсход-
нім баку мы прадугледжваем паставіць
дзевяціпавярховы буйнапанельны жылы
дом, а наўсупраць, там, дзе знаходзіцца
парк, мае на ўвазе паставіць будынак
кінакацэнтральнага залу. Плошчы Свабоды
і Тэатральнай (яны знаходзяцца побач)
наибольш складаныя для забудовы. Гэ-
та тое самае месца, дзе раней мясціліся
замкі. Тут трэба зноў будынкі, пра-
водзіць значную рэканструкцыю, паста-
віць высокія дамы.

Стварэнне жывапіснага, цікавага сі-
луэта — вельмі складанае і дарагае
справа для нашага горада.

КАЛЬЦАВАЯ МАГІСТРАЛЬ

Горад расце. На пляшэнтах
у архітэктурных майстэрнях
можна ўжо бачыць абрысы
вясільных новых плошчаў, якія
здычуць над забудовай. Знач-
на павялічыцца, зразумела, у
будучым і рух транспарту.

Стоячы на старажытным па-
горку, мы бачылі, што транс-
парту ўжо сёння становіцца
ціжка. Яму патрэбна кальцавая
магістраль, якая звязала б
асноўныя раёны. Гэта магіс-
траль тудэй жойтай лініяй
акрэслена на ўсё архітэктур-
ных пляшэнтах. Яна вельмі
неабходная Віцебску. Аб ёй ар-
хітэктары гавораць, як аб
сваёй мары, якую патрэбна
абавязкова здзейсніць. Пера-
шкодаў з'яўляцца ўсё той жа
жывапіснае рэльеф. Кальцо ў
двух месцах павінен прылежыць
над Заходняй Дзвіною. І сёння
архітэктары клопаюцца не
столькі аб стварэнні самаго
кальца, колькі аб будаўніцтве
ў паўночнай частцы горада ад-
наго з мостаў. Будзе мост —
будзе і кальцо! Праекціроўшчы-
кі робяць эканамічныя разлікі,
якія паказваюць, што будаў-
ніцтва такога моста неабходна
пачаць ужо зараз.

— Кальцавая магістраль, —
гаворыць кіраўнік архі-
тэктурна-планіровачнай
майстэрні А. Бель-
скі, — перасячэцца з дзя-
метральным і радыяль-
ным напрамкамі і аб'яд-
нае ў агульную сістэму раз-
розненыя транспартныя пе-
равозкі пасажыраў. Частка
яе пройдзе па старых ву-
ліцах, якія будуць рэканстру-
аваны. Будаўніцтва магістра-
лі будзе выконвацца ў част-
ках, якія ўключаны ў работу
па меры пашырэння горада. Ва
ўсходнім і паўднёва-ўсходнім
раёнах кальцавая магістраль
пройдзе па новых землях. Тут
яна звязва да буйныя жылыя
масівы, якія будуць насаджа-
ны на магістраль, нібы на
вось. На не выйдзе грамад-
ска-гандлёвыя цэнтры, асноў-
ныя мікрараёны. Збудова ў
гэтай частцы горада ўздоўж
кальцавой магістралі вымагае
ад архітэктараў стварэння пэ-
ўных кампазіцый. Рэльеф тут
плоскі і таму неабходна ў
асноўных месцах ставіць высо-
кія дамы. На некаторых участ-
ках кальца будучы створаны
цікавыя ансамблі. Арыгінальна
узвез узнікне ля моста праз
Віцьбу. Тут утворыцца плошча,
будзе пабудаваны стадыён, уз-
горкі і схілы стануць прыго-
жым паркам.

МЕРКАВАННІ І ПЛАНЫ

Зараз архітэктары Аблпраек-
та распрацоўваюць генеральны
план горада. Мікрараён ля Сма-
ленскай шашы — пачатак вы-
канання гэтага плана. Вось што
расказаў аб будучым Віцебску
начальнік абласнога ўпраўлен-
ня будаўніцтва і архітэктуры
В. Чарнышоў.

— У бліжэйшыя гады ў Ві-
цебску ўзнікнуць новыя прамы-
словыя прадпрыемствы, у
асноўным металапрацоўчыя.
Натуральна, павялічыцца і
колькасць рабочых, занятых у
прамысловасці. У хуткім ча-
се рабочы клас Віцебска
павялічыцца амаль у два разы.
Пашырэння і сфера абслугоў-
вання: гандаль, харчаванне, устан-
овы аховы здар-
оўя, школы, прад-
прыемствы куль-
туры, камуналь-
нага забеспячэн-
ня.

Мы будзем буда-
ваць аб гэтым доўга і цікава. Ён вывучыў
многія асаблівасці машынага праектавання, глыбока
цікавіўся, якія разлікі па архітэктурна-планіровачных
працах можна зрабіць з дапамогай электронна-вылічаль-
ных машын. Ён паказаў план Віцебска, дзе тэрыто-
рыі былі раздзелены па прычыну «каштоўнасці» зям-
ель. Гэта зрабіла электронна-вылічальная машына.

— Задані, якія стаяць перад горадабудульнікамі, —
гаворыць Л. Эйнгорн, — уезд час ускладняюцца. Ад
планіровачных рашэнняў залежыць эфектыўнасць вялі-
кіх капіталаўкладанняў, умовы жыцця гарадскога на-
сельніцтва. Чалавек часам не можа ўлічыць усе патрэ-
бы дзеяння. Архітэктары ведаюць, што калі плану-
юць новыя раёны горада, то бывае шмат розных суб-
'ектыўных думак. Машынае ж праектаванне дазваляе
хутка і аб'ектыўна адціць многія горадабудульніцкія
праблемы.

З дапамогай электронна-вылічальнай машыны мы
вызнаваем гарадскія тэрыторыі па розных фактарах.
Улічваем, напрыклад, паводкі людзей на работу, у ма-
газіны, у грамадскія ўстановы, улічваем кошт інжынер-
ных збудаванняў і магістраляў. Такія дзеянні мы вы-
карыстоўваем, калі трэба вырашыць, што збудоваць у
першую чаргу, як развіваць горад у цэлым і ў яго
асобных элементах. Электронна-вылічальная машына
памагае вызначыць, дзе лепш паставіць грамадска-ган-
длёвыя цэнтры, зрабіць месцы адпачынку і прамысло-
выя прадпрыемствы.

Мадэліраванне і машынае праектаванне дае магчы-
мыя вынікі ўсё фактары, якія ўплываюць на развіццё
горада, зразумець эканамічнасць яго жыцця, праблемы
і магчымасці населенага пункту. Архітэктары, інжы-
неры, эканамісты, якія аналізуюць вынікі ра-
боты машыны, вельмі хутка ўдасканалюць сваю пра-
фесію, і тое, што раней маглі рабіць толькі высока-
кваліфікаваныя спецыялісты, зараз могуць выканаць
многія звычайныя праекціроўшчыкі.

Хочацца сказаць аб двух цікавых па-
чынах віцебскіх архітэктараў. Адно з іх
датычыцца разліку розных пытанняў горадабудаван-
ня з дапамогай электронна-вылічальнай
машыны. Энтузіяст новай справы, начальнік
Віцебскага аблпраекта Л. Эйнгорн можа га-
варыць аб гэтым доўга і цікава. Ён вывучыў
многія асаблівасці машынага праектавання, глыбока
цікавіўся, якія разлікі па архітэктурна-планіровачных
працах можна зрабіць з дапамогай электронна-вылічаль-
ных машын. Ён паказаў план Віцебска, дзе тэрыто-
рыі былі раздзелены па прычыну «каштоўнасці» зям-
ель. Гэта зрабіла электронна-вылічальная машына.

— Задані, якія стаяць перад горадабудульнікамі, —
гаворыць Л. Эйнгорн, — уезд час ускладняюцца. Ад
планіровачных рашэнняў залежыць эфектыўнасць вялі-
кіх капіталаўкладанняў, умовы жыцця гарадскога на-
сельніцтва. Чалавек часам не можа ўлічыць усе патрэ-
бы дзеяння. Архітэктары ведаюць, што калі плану-
юць новыя раёны горада, то бывае шмат розных суб-
'ектыўных думак. Машынае ж праектаванне дазваляе
хутка і аб'ектыўна адціць многія горадабудульніцкія
праблемы.

З дапамогай электронна-вылічальнай машыны мы
вызнаваем гарадскія тэрыторыі па розных фактарах.
Улічваем, напрыклад, паводкі людзей на работу, у ма-
газіны, у грамадскія ўстановы, улічваем кошт інжынер-
ных збудаванняў і магістраляў. Такія дзеянні мы вы-
карыстоўваем, калі трэба вырашыць, што збудоваць у
першую чаргу, як развіваць горад у цэлым і ў яго
асобных элементах. Электронна-вылічальная машына
памагае вызначыць, дзе лепш паставіць грамадска-ган-
длёвыя цэнтры, зрабіць месцы адпачынку і прамысло-
выя прадпрыемствы.

Мадэліраванне і машынае праектаванне дае магчы-
мыя вынікі ўсё фактары, якія ўплываюць на развіццё
горада, зразумець эканамічнасць яго жыцця, праблемы
і магчымасці населенага пункту. Архітэктары, інжы-
неры, эканамісты, якія аналізуюць вынікі ра-
боты машыны, вельмі хутка ўдасканалюць сваю пра-
фесію, і тое, што раней маглі рабіць толькі высока-
кваліфікаваныя спецыялісты, зараз могуць выканаць
многія звычайныя праекціроўшчыкі.

Калі трапіеш у гэты раён, дым шчыра пачынаеш радавацца ўдачы віцебскіх архітэктараў. Аўтары праекта мікрараёна па Смале́нскай шашы архітэктары Я. Ліневіч і А. Данілаў.

ПРА ЭЛЕКТРОНІКУ І НОВЫЯ ДАМЫ

Другое каштоўнае пачынанне архітэктурна-кан-
структарскай майстэрні — гэта стварэнне новых прэ-
экстаў буйнапанельных жылых дамоў і дашкольных уста-
ноў. Ужо гаварылася аб тым, што ў прэміраваным мі-
крараёне па Смале́нскай шашы для стварэння цікавага
сілуэта ўжыты шасціпавярховы буйнапанельны дамы
вежавыга тыпу. Тут жа побач можна бачыць і двухпа-
вярховыя буйнапанельныя дзіцячыя сады і яслі.

На плошчы імя Чарняхоўскага прызначана будына-
панельны дзевяціпавярховы дом плавачага тыпу
(аўтар праекта А. Расейкін, Л. Афе́нгейм і Б. Міхлін).

— Гэты 280-кватэрны дом, — гаворыць кіраўнік май-
стэрні Л. Афе́нгейм, — мае розныя кватэры: ад адна-
пакаёвай да чатырохпакаёвай. Ва ўсіх кватэрах, акрамя
аднапакаёвай, зроблены раздзелныя санвузлы. При-
хожыя тут шырокія, і пакой ў асноўным непраходны.
У будынку ёсць ліфты і смеццэправоды. На першым
паверсе прадугледжана памяшканне для дзіцячых ка-
лачак. Кожная кватэра мае выхад на шырокае лод-
жыно-балкон. Фасад дома вырашана ў лоджына-бал-
конных формах, што ў спалучэнні з лоджына-бал-
коннымі формамі, што ў спалучэнні з лоджына-

